

Ζιόρραμα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

- Μέρρες Σεφέρη
- Μνήμη
θάσου Χριστοφίδη

"Νάτο αψηλά κρέμεται το παραθύρι
να μπαινοβγαίνουν
το φώς, τ' αγέρι και οι μνήμες..."

ΤΕΥΧΟΣ

09

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016

περιεχόμενα

θέσεις – Απόψεις – Σχόλια 5

- Ετέανδρος
Ηδονή και οδύνη
- Σόλων Ξενόπουλος
ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ: Όταν η πραγματικότητα
αντιγράφει την Τέχνη και αντίστροφα

8 μουσική

- Σόλων Μιχαηλίδης
Μέρος Γ': Κοινωνικός Ρόλος της Μουσικής
Ο Άνθρωπος και η Τέχνη

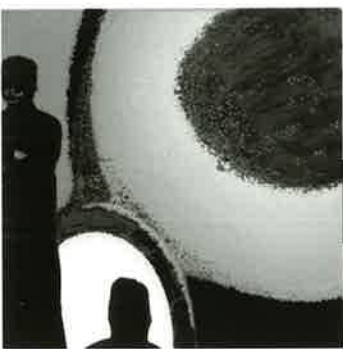
εικαστικά 10

- Ανδρέας Χατζηθωμάς
Θάσος Χριστοφίδης: Κατάφερε η ανάσα της φύσης
να ακούγεται με το μάτι

φωτογραφία 14

- Ανδρέας Χατζηθωμάς
Χρίστος Αβραμίδης: Μια αισθητική
υπέρβαση και μια μεταμορφωτική
ανατροπή

θέατρο 16

- Ανδρέας Χατζηθωμάς
Μηνάς Τίγκιλης

κινηματογράφος 20

- Μαρία Χατζηθωμά
Και ο Θεός έπλασε τη γυναίκα

Είδος θαύματος,
καθ' ὃ δι' ἐπιτηδείου φωτισμοῦ
τά ἐπὶ πίνακός τινος παριστώμενα
φαίνονται ὡς πραγματικά
καὶ ἐν χώρῳ ὑπάρχοντα.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ «ΠΡΩΪΑΣ»

χορός 22

- Άντρη Χατζηγεωργίου-Λυμπουρή
Dancecyprus

λογοτεχνία 24

- Θανάσης Βαλτινός
Ο αντιστασιακός Σεφέρης
- Δημήτρης Δασκαλόπουλος
Γιατί (πάλι) ο Σεφέρης
- Μαρία Στασινοπούλου
Γιώργος Σεφέρης: «Ο γυρισμός του ξενιτεμένου»
- Νάντια Στυλιανού
Άγγελος Σικελιανός: Μια συνομιλία
με την ηρακλείτεια φιλοσοφία και
το υπερρεαλιστικό κίνημα
- Παναγιώτης Νικολαΐδης
ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: «Η οριστική εκδοχή του ατελεύτητου
ποιήματος»
- Κωνσταντία Σωτηρίου
Μισέλ Φαίς: Η γραφή προχωράει πάντα δια της επιστροφής
- Ανδρεανή Ηλιοφώτου
Ελένη Χατζηθωμά: «Μπράβο και δυστυχώς...»
- Αμαλία Πικρίδου Λούκα
Τα βραβεία Νόμπελ και ο Ιδρυτής τους

54 απάνθισμα με άρωμα ... κυπριακό

- Θεοδόσης Πυλαρινός
Μια κριτική για το Χρονικό του Μαχαιρά στο περιοδικό Ιδέα

56 ενθύμιον

Καλά Χριστούγεννα

Εξώφυλλο:

«Παράθυρο», Θάσος Χριστοφίδης
(Προσωπική συλλογή Τάκη Χριστοφίδη)

Διόραμα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Τεύχος 09
Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2016

Εκδότης
Ανδρέας Χατζηθωμάς

Συνεργάτες
Θανάσης Βαλτινός
Θεοδόσης Πυλαρινός
Δημήτρης Δασκαλόπουλος
Μαρία Στασινοπούλου
Σόλων Μιχαηλίδης
Νάντια Στυλιανού
Ανδρεανή Ηλιοφώτου
Άντρη Χατζηγεωργίου-Λυμπουρή
Παναγιώτης Νικολαΐδης
Σόλων Ξενόπουλος
Κωνσταντία Σωτηρίου
Αμαλία Πικρίδου-Λούκα
Μαρία Χατζηθωμά

Επιμέλεια Έλης & Επιμέλεια Έκδοσης
Ανδρέας Χατζηθωμάς

Διόρθωση κειμένων
Ανδρέας Οικονομίδης

Σχεδιασμός, Σελιδοποίηση & Εκτύπωση
Τυπογραφείο Theopress Ltd
Τηλ.: +357 22730404

Σχεδιασμός Λογοτύπου
Έλενα Γεωργιάδου

Κάθε ενυπόγραφο κείμενο
εκφράζει την προσωπική άποψη
του συγγραφέα του

Κεντρική Διάθεση
διόραμα

Ανδρέας Χατζηθωμάς
Αρμενίας 16
2003 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ.: + 357 99 653588
Email: eteandros@hotmail.com

Συνδρομές
Ετήσια Συνδρομή Κύπρου: €30
Ετήσια Συνδρομή Εξωτερικού: €50
Τιμή τεύχους: €5

ISSN 2421-7964

Σόλων Ενόπουλος

Αρχιτέκτων / Ομότιμος Καθηγητής ΕΜΠ
Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτονικής και
Γεωπεριβαλλοντικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Νεάπολης, Πάφος

ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

Όταν η πραγματικότητα αντιγράφει την Τέχνη και αντίστροφα

Ηταν το 1991 όταν ο νεότερος τότε Βρετανός καλλιτέχνης Damien Hirst, (γ. 1965...) προβόκωντας κοινό, κριτικούς τέχνης, συλλέκτες, ειδικούς και μή, τοποθέτησε σε μια γυάλινη προθήκη γεμάτη με φορμόλη, έναν καρχαρία, τον οποίο και εξέθεσε. Λίγα χρόνια μετά, τεμάχισε αγελάδες και πρόβατα τα οποία επίσης τοποθέτησε σε προθήκες γεμάτες με φορμόλη, τα εξέθεσε και αυτά, καλώντας μάλιστα τους επισκέπτες της έκθεσης να περάσουν ανάμεσα στις προθήκες με τα τεμαχισμένα και συντηρημένα πλεον εκθέματα.

Στο ενδιάμεσο διάστημα, αυτή η κάπως εμμονική σχέση του καλλιτέχνη με την φαρμακολογία εκδηλώθηκε με την παραγωγή ενός άλλου, διαφορετικού έργου που ονόμασε «Pharmacy», το οποίο συνίστατο από την ανασύσταση στο χώρο μιας γκαλερί, σε φυσική κλίμακα, ενός φαρμακείου. Κεντρικό θέμα στην τελευταία αυτή εγκατάσταση αποτέλεσαν οι τοίχοι και τα ράφια του φαρμακείου στα οποία ήταν τοποθετημένα στη σειρά πολλά μπουκαλάκια και κουτιά φαρμάκων, έντονα φωτισμένα με ευρηματική ψυχρότητα. Εάν αποστασιοποιηθεί κανείς από την αναπαραστατική παρουσία των φυαλιδίων, θα μπορούσε να αναγνώσει στις επάλληλες ζώνες τους, συνθέσεις από εναλλασσόμενες πυκνώσεις και αραιώσεις,

που έδιναν σε κάθε ζώνη διαφορετική ρυθμικότητα. Η ρυθμικότητα αυτή εκθέτει την συνολική εικόνα ενός συστήματος το οποίο ανακαλεί τις ρυθμικές οργανώσεις σε ζώνες των όψεων του μοναστηριού της La Tourette του Le Corbusier, όπως αυτές υπολογίστηκαν και σχεδιάστηκαν από τον Γιάννη Ξενάκη (1922-2001), πίσω στο 1960.

Αν και αυτή η συσχέτιση δύο τόσο ανόμοιων μεταξύ τους κατασκευών ενέχει έναν αρκετά υψηλό βαθμό αυθαιρεσίας, εν τούτοις είναι γεγονός ότι και στις δύο περιπτώσεις το τελικό αποτέλεσμα χαρακτηρίζεται από ισορροπία, αλλά και από αισθητική πληρότητα. Ενώ όμως στην περίπτωση του Ξενάκη η σύνθεση δεδομένων έχει προκύψει συνειδητά και με βάση συγκεκριμένους μαθηματικούς υπολογισμούς και αναλογίες, στο έργο του Hirst το αποτέλεσμα πιθανότατα έχει προκύψει διαισθητικά. Εν τούτοις η ισορροπία και η αρμονία βρίσκονται εκεί, ανεξάρτητα από τον τρόπο παραγωγής του έργου.

Τα τελευταία χρόνια έχει εμφανιστεί μια εντυπωσιακή ανάπτυξη, μια ισχυρή τάση για ανακαινίσεις διαφόρων χώρων, όπως καφενεία, αίθουσες τέχνης, βιβλιοπωλεία και καταστήματα, σε μεγάλο δε αριθμό χώροι φαρμακείων. Ανεξάρτητα μάλιστα από το μέγεθος κάθε χώρου, η διάθεση για προβολή και ανάδειξη τους έχει διαδοθεί και εξαπλώνεται με αυξανόμενες ταχύτητες. Γεγονός είναι πάντως ότι αυτή η φροντίδα για αισθητική αναβάθμιση, ιδιαίτερα των χώρων των φαρμακείων δεν είναι κάτι καινούργιο. Αντίθετα, ιστορικά, ο σχεδιασμός και η επιμέλεια στην διαμόρφωση των χώρων και του εξοπλισμού τους υπήρξε ένας από

τους πλέον ανεπτυγμένους τομείς της αρχιτεκτονικής εσωτερικών χώρων.

Παλαιότερα, ακολουθώντας τα στυλ της εκάστοτε εποχής, υπήρχαν ξυλόγλυπτες κατασκευές εξαιρετικής αισθητικής και λεπτότητας. Σ'αυτές, ο πάγκος εξυπηρέτησης των πελατών ήταν συνήθως το βασικό έπιπλο λειτουργικού εξοπλισμού του χώρου. Κατά κανόνα ήταν γυμνός, χωρίς φάρμακα, αφού αυτά θ'άπρεπε να βρίσκονται υπό τον αυστηρό έλεγχο του φαρμακοποιού. Ο τελευταίος, όντας μεν ο πωλητής, είχε εντούτοις τον σημαντικότερο ρόλο της παρασκευής τους. Τα σχετικά λίγα τότε έτοιμα σκευάσματα, ετοποθετούντο στα ράφια και στις προθήκες που βρίσκονταν σαν φόντο πίσω από την πλάτη του φαρμακοποιού. Αυτές λοιπόν οι προθήκες, κατασκευασμένες από πολυτελή ξυλεία, είχαν αρκετά κοινά στοιχεία, σε βαθμό που να τα θυμίζουν, με εικονοστάσια, όπου στις θέσεις των εικόνων υπήρχαν τα φάρμακα.

Σταδιακά αυτή η λειτουργική οργάνωση άρχισε να εγκαταλείπεται, αφού η παραγωγή των φαρμάκων έπαψε, αφ'ενός, να είναι έργο του φαρμακοποιού, εκτός από τις περιπτώσεις συνταγογράφησης, που και αυτή δεν εκτελείται πλέον εκεί και, αφ'ετέρου, οι λειτουργίες που εγκαθίστανται στον χώρο έχουν σε πολύ μεγάλο βαθμό διευρυνθεί. Κάτι που είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα ο χώρος του φαρμακείου στο σύνολό του να έχει μετεξελιχθεί σε ένα είδος μικρής αγοράς, σε μια μορφή πολυκαταστήματος στο οποίο εκτός από φάρμακα προβάλλονται και πωλούνται καλλυντικά για όλα τα φύλα, όλων των ειδών και όλων των εταιρειών, τεράστια ποικιλία από πολυβιταμίνες και ενισχυτικά διατροφής, οδοντόκρεμες και οδοντόβουρτσες, γυαλιά ηλίου αλλά και διαβάσματος, ανατομικά υποδήματα, πιεσόμετρα, κρέμες προσώπου ενυδατικές και αντιρυτιδικές ή ξυρίσματος. Όλα δε αυτά, εντυπωσιακά συσκευασμένα και ταξινομημένα σε ράφια και stands, με τρόπο που όχι μόνο να προκαλούν την προσοχή του καταναλωτή, αλλά και να αναδεικνύουν την ιδιαίτερη ταυτότητα της παραγωγού εταιρείας ή και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του προϊόντος.

Έτσι, οι νέες αυτές απαιτήσεις και τάσεις οδήγησαν σε έναν συνολικό επανασχεδιασμό των χώρων, στους οποί-

ους προσπαθεί να προσδώσει την νέα εικόνα, την διαφορετική αισθητική και τη διαφορετική αίσθηση. Τη σοβαρή εικόνα των παλαιότερων φαρμακείων διαδέχτηκε σήμερα η κάπως ανάλαφρη και ευχάρης αίσθηση που επιτυγχάνεται με τον έντονο διάχυτο φωτισμό, τις ιδιαίτερα λιτές μορφές, τις γενικώς λευκές αποχρώσεις των επιφανειών και την πολυχρωμία των προϊόντων. Ο επισκέπτης/πελάτης, ειδικά στα πιο μεγάλα φαρμακεία, έχει την δυνατότητα να περιηγηθεί στον χώρο, σχεδόν χωρίς συγκεκριμένο σκοπό, κινούμενος ανάμεσα σε ανοικτά κυρίως ράφια, στα οποία εκτίθεται ο,τιδήποτε μπορεί να θεωρηθεί ότι μπορεί να έχει έστω και την ελάχιστη σχέση με φάρμακο.

Οι προσόψεις, όπως ακριβώς συμβαίνει και για οποιοδήποτε άλλου είδους εμπορικό κατάστημα, σχεδιάζονται έτσι ώστε να προκαλούν τον ενδεχόμενο πελάτη, ενώ ο γνωστός πράσινος σταυρός/σήμα του φαρμακείου έχει εξελιχθεί σε φωτεινή επιγραφή που μεταφέρει πολλαπλές πληροφορίες. Η ενημέρωση για τα διανυκτερεύοντα φαρμακεία γίνεται ηλεκτρονικά, με οθόνες που έχουν αντικαταστήσει τις χάρτινες τυπωμένες ανακοινώσεις. Τις βιτρίνες καταλαμβάνουν διαφημιστικά όχι τόσο φαρμάκων, όσο καλλυντικών και άλλων, ενίοτε εποχιακών, προϊόντων όπως τα αντιηλιακά.

Η συνολική νέα εικόνα που προβάλλεται, ανεξάρτητα δε από το μέγεθος του χώρου, στηρίζεται στην αίσθησή της, πολλές φορές, κλινικής καθαριότητας και υγιεινής. Από την άλλη, η ανάπτυξη της αγοράς φαρμάκων από το διαδίκτυο δεν φαίνεται να μπορεί να υποκαταστήσει τους πραγματικούς χώρους, οι οποίοι, απαντώντας στις διευρυμένες προκλήσεις, μετασχηματίζονται σε τοπία άμεσης επαφής του χρήστη με το νέο, πολυσυλλεκτικό προϊόν. Ίσως αυτό ακριβώς εξηγεί και το κύμα ανακαινίσεων...

Εν τω μεταξύ ο Hirst λειτουργεί στο Λονδίνο εστιατόριο, διακοσμημένο σαν φαρμακείο...